

in menjanje učiteljev, kar naj bi se na dotičnem mestu nikar ne preziralo. Zeló se pa moti učitelj, ako sklepa že iz obnašanja do njega o dušnih močeh svojih učencev, ker vse to je dostikrat le prisiljeno in na videz. Bolj se pa dá o tem soditi iz obnašanja učencev med seboj, kjer se bolj proste čutijo in se zato tudi v pravi podobi pokažejo. Tukaj more učitelj kmali razsoditi, ali tovarš svojega součenca zaničuje in odriva, če se ž njim norčujo, ter mu ne dovoli nikjer pravice, ampak le on povsod gospodovati hoče. Prav lahko v takih primerljajih izbira prevzetneže in napuhneže. (Konec prih.)

Koristne stvari.

O zgodovini papirja.

(V idrijski čitalnici govoril J. L.)

„Zgodovina papirja je zgodovina omike človeške“. Papir in železo sta med mnogo drugimi koristnimi rečmi dve tako zeló imenitni snovi, da se po teh ravna sedanja človeška omika. Akoravno se za košček papirja ali za zarejevelj žrebelj, ki je pred nami na tleh, tako malo zmenimo, vendar ste ravno te dve reči zeló zeló potrebni za izobraženo ljudsko življenje. Ne bodemo preiskavali, kako važno je železo; govorili bodemo le o papirji.

Papir je bil prvi mogočni telegraf, po katerem so si ljudje svoje želje, misli i djanja naznаноvali; papir je bilo sredstvo, da so véde i umetnije dosegle sedanjo visoko stopnjo. Brez papirja bi danes Evropa ne imela visoke človeške omike pa tudi ne toliko napredka v vednostih i umetnostih, kakor v obertnji i tergovstvu i. t. d. Brez papirja bi bili tudi v verskih rečeh zaostali; nevednost bi bila vladala in tema bi pokrivala prostore, kjer danes sije čisto solnce in deli ukaželjnemu duhu obilo hrane.

Brez papirja bi knjigotiskarna umetnost za omiko človeško imela le malo veljave, in brez tega pisavnega orodja ne bi bile tiskarne nikdar tega storile za človeško omiko, ktere se dan danes ponosno veselimo. Če je res, kar slavni kemikar Liebig pravi, da je svetovna omika narodova toliko viša, kolikor več narod porabi mjila leto in dan; če je na dalje dognana resnica,

da, kolikor več železa ljudstvo podela, toliko večja je njegova obertnija: gotovo je potem tudi res, da, kolikor več papirja ljudstvo potrebuje, na toliko viši stopnji je s svojo duševno omiko.

(Prih. dalje.)

Dopisi in novice.

Iz Gorenškega. Ko je bil prišel čas, ob katerem so se pri šolah na kmetih obhajala navadna spraševanja ali šolski izpiti, zbudlo me je zopet v pete, — ne vem bila je li skerb, ali radovednost, da sem se napravil na pot. Tudi to pot nisem hodil sam. Človek, ki se je usedel z mano v voz, bil je srednje postave in molčečega značaja; mislil sem: ta mož ima vse talente kapucinskega reda. Ko se voz pervikrat zaziblje, oberne se k meni s takim pogledom, kakor ko bi bil hotel prav sladko zadremati. „V božjem strahu naprej!“ — bil je edini govor, ki je pa meni toliko veljal, kot „silentium!“ — Ta opazka zdela se mi je nepotrebna, ker tudi jaz nisem bil med prvimi, kedar je Bog jezike delil. Ko derdrava tako naprej, zdelo se mi je vendar čudno, zakaj moj tovarš ne zaspi, ali saj ne zadremlje, in kaj on premišluje; mu je li beseda v kranjski čitalnici ali njeni cvet napravil kako rano, ali ima kake vezi na dom, ki mu kljujejo občutljivo serce, ali je pa v boju sam s sabo in misli prestopiti v omenjeni red? Kdor ni še nikdar občutil grenkosti takih trenutkov, bi ne bil miloval zraven mene sedečega tovarša; jaz pa sem imel skoraj solze v očeh. Treba je bilo nekoliko pomislika, da bi ne zadel na bodečo stran, kedar sem hotel ogovoriti in tolažiti v tugo zatopljenega sopotnika. Že je bilo solnce visoko na nebu in pokazalo je tudi nad nama svojo dobrotno moč, ker kmali se nama jezik odveže z navadnimi „od kod“ in „kam?“ Zvem, da moj tovarš je učitelj in prav v mojem rojstnem kraju. Vesel sem ga bil v svoji družbi, ker on mi je mnogo povedal od prelepe doline, kjer sem preživel srečna leta perve mladosti, in ktere nisem bil že dolgo videl, prav poznal pa še nikoli ne. Toliko me je bil vnel z njeno hvato, da sem mu obljubil, dasiravno sem bil pri obhodih žepe že zelo spraznil, vendar pogledati še to leto svoj rojstni kraj. Pa ne samo zavoljo tega sem bil vesel svojega tovarša, ampak v družbi z učitelji so sploh učitelji naj raji. Kedar koli vidim kakega učitelja, se mi nekako mileje stori pri sercu in serce mi postaja bolj zaupljivo. Učitelj učitelju bolj lahko pové svoje težave, mu potoži svoje nadloge in si tako nekoliko lajša svoj stan. — Ni dolgo, kar me poprosi neki ubožec za ponošeno obleko. Jaz mu odgovorim, naj on pri večjih hišah zahteva taki dar; ali on me zaverne s sledečimi besedami: „So bogate hiše, ali gospoda ne vé, kaj je revščina, ker je nikdar poskusila ni. Skušam si leto in dan, pravi dalje, da le srednji stanovi, ki so se sami včasih bojevali ali še se bojujejo z revščino, morejo vediti, kaj je nagota, kaj lakota in kaj nadloga.“ Je li to res, ali ne, misli vendar se mi zdijo umne. — Učitelj z učiteljem tudi bolj lahko govori o šolstvu, ker oba delata v tem